

УДК 347.963
ББК 67.72
П78

Редакційна колегія:

професор Л. М. Москвич (голова);
асистент А. В. Лапкін;
асистент І. В. Юревич;
асистент Я. О. Ковальова;
асистент Ю. О. Ремескова

Відповідальність за зміст тез несуть автори.

Проблеми реформування прокуратури : матеріали всеукр. наук.-
П78 практ. конф. (Харків, 15 квіт. 2016 р.) : у 2 т. / редкол.: Л. М. Москвич
(голова), А. В. Лапкін, І. В. Юревич та ін. – Т. 1. – Х. : Право, 2016. –
224 с.

ISBN 978-966-937-018-1

ISBN 978-966-937-020-4 (т. 1)

Збірник містить матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції «Проблеми реформування прокуратури», яка відбулася 15 квітня 2016 року у Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого за участю відомих вітчизняних науковців у галузі теорії прокурорської діяльності, практичних працівників органів прокуратури та суду. До збірника включено доповіді учасників конференції з різноманітних аспектів організації і діяльності прокуратури.

Для науковців, викладачів та студентів юридичних навчальних закладів, практичних працівників органів прокуратури, суду, інших правоохоронних органів, адвокатів та усіх, хто цікавиться проблемами прокуратури.

УДК 347.963

ББК 67.72

ISBN 978-966-937-020-4 (т. 1)
ISBN 978-966-937-018-1

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2016
© Оформлення. Видавництво «Право»,
2016

Використана література

1. Руденко М. В. Теоретичні проблеми представництва прокуратурою інтересів держави в арбітражних судах : автореферат дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.10 – Судоустрій; прокуратура та адвокатура. / М. В. Руденко. – Х. : Б. в., 2001. – 36 с.

2. Гусаров К. В. Проблемы участия прокурора в гражданском процессе // Збірник наукових праць / К. В. Гусаров. – Харків: ПК Генеральної прокуратури України, 1998. – С. 229–233.

3. Гузе К. А. Представництво прокурором інтересів громадянина або держави в цивільному судочинстві України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 – Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право / К. А. Гузе ; кер. роботи П. І. Радченко ; офіц. опон.: Ю. Д. Притика, В. А. Кройтор ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків : [б. в.], 2015. – 21 с.

Дем'яненко І. В.,

голова Люботинського міського суду
Харківської області, здобувач кафедри
організації судових та правоохоронних
органів Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ МІСЦЕВИХ СУДІВ ТА МІСЦЕВИХ ПРОКУРАТУР В УМОВАХ ДІЇ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ПРОКУРАТУРУ» ВІД 14 ЖОВТНЯ 2014 РОКУ

Закон України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 р. суттєво реформував систему прокуратури, особливо її найнижчу ланку – місцеві прокуратури. Це позначилося на взаємодії місцевих прокуратур із місцевими органами влади, в т. ч. із судами. У зв'язку із цим існує необхідність дослідження проблем, які на сучасному етапі виникають у сфері взаємодії місцевих прокуратур та місцевих судів.

Визначаючи засади такої взаємодії, слід виходити із того, що більшість функцій прокуратури реалізуються у суді. Так, стосовно функцій представництва інтересів громадянина або держави в суді та підтримання державного обвинувачення, то при їх виконанні прокурори беруть участь

у судовому розгляді відповідних цивільних і кримінальних справ, які у першій інстанції розглядаються саме у місцевих загальних судах. Здійснення прокуратурою функції нагляду за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство також потребує безпосереднього «контакту» із місцевим судом, оскільки саме суд в особі слідчих суддів приймає рішення про застосування запобіжних заходів, проведення окремих слідчих (розшукових) дій тощо. Таким чином, для ефективної реалізації відповідних функцій необхідною є територіальна наближеність прокуратури та суду, передусім на місцевому рівні.

Аналіз Закону України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 р. показує, що ним загалом передбачено існування 178 місцевих прокуратур замість 638 міських, районних, міжрайонних та районних у містах прокуратур, які діяли раніше. В середньому територіальна юрисдикція місцевої прокуратури охоплює 5 адміністративно-територіальних одиниць міського, районного рівня з чисельністю населення понад 150 тис. осіб. Науковці зауважують, що таким чином законодавець відмовився від чіткого дотримання засади територіальності, побудувавши систему місцевих прокуратур за окружним принципом, що передбачає поширення їх юрисдикції на кілька адміністративно-територіальних одиниць міськрайонного рівня. Такий підхід, з огляду на територіальну віддаленість місцевої прокуратури від населення, судів, міськрайвідділів МВС України та інших об'єктів її діяльності ускладнює доступ громадян до прокуратури, а також реалізацію прокурорами покладених на них повноважень, що може негативно позначитись на виконанні місцевими прокуратурами покладених на них завдань [1, с. 109].

Вказані міркування є справедливими також відносно місцевих судів. Так, якщо Закон України «Про прокуратуру» передбачає існування 178 місцевих прокуратур, то згідно із Указом Президента України «Питання мережі місцевих загальних та апеляційних судів» від 20 травня 2011 року № 591/2011 кількість місцевих судів становить 663 [2]. Таким чином, одна місцева прокуратура в середньому припадає майже на 4 місцеві суди. Беручи до уваги територіальну віддаленість цих судів від головного офісу місцевої прокуратури, можна передбачити складнощі у забезпеченні своєчасної участі прокурорів у судових засіданнях, наданні і отриманні із суду необхідних процесуальних документів тощо.

Звертає на себе увагу також та обставина, що перелік місцевих прокуратур і їх територіальна юрисдикція наведені у Додатку до Закону

України «Про прокуратуру». Таким чином, створення або ліквідація кожної місцевої прокуратури може здійснюватися лише у законодавчому порядку, який є складним і часом невиправданим. Натомість створення або ліквідація місцевих судів здійснюється Указами Президента України. При цьому стабільність судової системи видається більш важливою, ніж стабільність системи прокуратури, тому наведена відмінність в порядку утворення та ліквідації місцевих судів і прокуратур уявляється невиправданою.

Приміром, у первісній редакції Закону України «Про прокуратуру» було передбачено створення Люботинської місцевої прокуратури, яка мала поширювати юрисдикцію на Богодухівський, Валківський, Дергачівський, Золочівський, Коломацький, Краснокутський райони та місто Люботин. Однак обране законодавцем місце розташування цієї прокуратури не враховувало ані транспортної, ані матеріальної інфраструктури, що потягло за собою необхідність внесення змін до Закону України «Про прокуратуру» і створення замість Люботинської Дергачівської місцевої прокуратури.

Крім того, на відміну від утворення й ліквідації судів, Закон України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 р. не передбачає передумов утворення і ліквідації місцевих прокуратур. На наш погляд, відповідні передумови як стосовно судів, так і стосовно прокуратур повинні співпадати. З огляду на це, вважаємо за доцільне закріпити у ст. 12 Закону України «Про прокуратуру» підстави для утворення чи ліквідації місцевої прокуратури, якими мають визнаватися: (1) зміна визначеної цим Законом системи прокуратури; (2) потреба поліпшити доступність правосуддя; (3) необхідність оптимізації видатків державного бюджету або (4) зміна адміністративно-територіального устрою. При цьому потреба поліпшити доступність правосуддя має розумітися як потреба поліпшення територіальної доступності прокуратури для населення, а також взаємної доступності місцевих прокуратур та судів.

Таким чином, створення місцевих прокуратур і місцевих судів має корелюватися між собою задля забезпечення ефективної їх взаємодії.

Використана література

1. Лапкін А. В. Закон України «Про прокуратуру». Науково-практичний коментар / А. В. Лапкін. – Х. : Право, 2015. – 680 с.

2. Питання мережі місцевих загальних та апеляційних судів [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 20 травня 2011 року № 591/2011. – Режим доступу: <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html>. – Заголовок з екрана.

Науковий керівник: к. ю. н., професор кафедри організації судових та правоохоронних органів Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого Каркач П. М.

Д'яченко Н. О.,
здобувач кафедри організації судових та правоохоронних органів Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПРОКУРОРСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Запровадження в Україні органів прокурорського самоврядування відбувається з урахуванням практики функціонування відповідного інституту в системі інших державних і недержавних об'єднань. Зразком в першу чергу виступає суддівське самоврядування. Тому доцільним буде враховувати найкращі його досягнення з урахуванням специфіки прокурорської системи та професії.

Самоврядування у сфері певної професії можна розглядати, з одного боку, як важливу ознаку її демократизації, а з іншого – як засіб підвищення у ній рівня управління. Запровадження такого демократичного механізму є нічим іншим, як моделлю участі у процесі управління відповідним органом всіх тих, на кого це управління поширюється. Дуже важливим в цьому контексті є рівень правового забезпечення діяльності органів самоврядування, оскільки достатньо часто вони наділяються суттєвими владними повноваженнями.

Правове регулювання прокурорського самоврядування в Україні запроваджено Законом України «Про прокуратуру» від 14.10.2014 р. № 1697-VII (далі – Закон). Значна кількість моментів, що потребують правового визначення у разі запровадження відповідного інституту, була врахована.

Так, дано визначення прокурорського самоврядування як самостійного колективного вирішення прокурорами питань внутрішньої діяль-